

Nakladatelství Mare-Czech představuje titul:

C. K. PIONÝRSKÉ VOJSKO

1. část - Od 16. století do roku 1790

Zdeněk Holub

Zdeněk Holub

C. K. PIONÝRSKÉ VOJSKO

1. část - Od 16. století do roku 1790

ISBN 978-80-88215-22-6

ISBN (soubor) 978-80-88215-19-6

počet stran 122

vazba brožovaná, 150 x 122 mm

doporučená cena 222 Kč včetně DPH

Distribuci zajišťuje Kosmas, s. r. o.

Objednávky na www.mare-czech.cz,

nebo nakladatelstvi@mare-czech.cz

Vychází na podzim 2018

Čtenář se ve svazcích této řady seznámí s vojenskou historií z poněkud jiné strany. Dozví se něco o zákulisí bojů v popisech činnosti části technického vojska staré c. k. armády zvané pionýři, a také o jejich vzniku, organizaci a vybavení. Mezi zakladatele tohoto druhu vojska patřil Čech, pozdější polní maršál Radecký. Úkolem pionýrů bylo stručně řečeno především budovat a samozřejmě také ničit mosty a komunikace. Tak se může čtenář seznámit i s tou stránkou operací, která je v ostatních dílech opomíjená, a zároveň s každodenností pionýrského vojska a mnoha dalšími zajímavostmi, které během času zcela upadly v zapomnění.

Zdeněk Holub

Autor se narodil v roce 1955 v Ostravě, kde absolvoval chemickou průmyslovku, avšak již dlouhá léta žije v Praze. Před odchodem do důchodu pracoval v pražském IKEM. Již od mládí se zajímal o historii, neboť zastává názor, že nevíme-li, odkud přicházíme, stěží víme, kde se nalézáme a už vůbec nemůžeme vědět kam jdeme. Postupem doby se jeho zájem soustředil především na vojenskou historii, a to zejména na její málo známé stránky. Nakonec zájmově zakotvil u historie armády rakouského, potažmo rakousko-uherského soustátí, a to především u období vlády předposledního císaře Františka Josefa I.,

protože právě toto období patří k hodně bílým místům v historii českých zemí, neboť ani jeden z nástupnických politických systémů neměl z ideologických důvodů zájem se zabývat touto problematikou, která však tvořila pevnou součást životů našich prapředků.

protože právě toto období patří k hodně bílým místům v historii českých zemí, neboť ani jeden z nástupnických politických systémů neměl z ideologických důvodů zájem se zabývat touto problematikou, která však tvořila pevnou součást životů našich prapředků.

Připravujeme:

Věnováno památce
polního maršála
Josefa Václava Antonína Františka Karla hraběte Radeckého z Radče
nositele většiny nejvyšších řádů a vyznamenání
rakouské monarchie a celé Evropy
narozeneho 2. listopadu 1766 na zámku Trebnice u Sedčian
a zemřelého 5. ledna 1858 v Miláně v Itálii

a
emeritního plk. ing. Josefa Fučíka
zemřelého 14. dubna 2018, který se v zájmu historické pravdy nebál plout
proti proudu i když mu to přinášelo mnohá protivtenství.

Na obálce: Vlevo důstojník inženýrského sboru a vpravo sapér v 1760

Ilustrace použité na obálkách knižní řady *C. k. pionýrské vojsko*
od Rudolfa von Ottenfelda pocházejí z publikace
„Die österreichische Armee von 1700 bis 1867“
autorů Oscara Teubera, Rudolfa von Ottenfelda,
vydané ve Vídni v 1895.

Copyright © 2018 by Zdeněk Holub
Copyright © 2018 for Cover by Marek Příkayl,
s použitím ilustrace Rudolfa von Ottenfelda
Copyright © 2018 for the Czech edition by Marek Czech

ISBN 978-80-88215-22-6
ISBN (soubor) 978-80-88215-19-6

ÚVODNÍ SLOVO AUTORA

Tato práce si klade za cíl přiblížit čtenáři vojenské dějiny z poněkud jiné strany. V popisech válečných operací a bitev se uvádějí akce velkých mas pěchoty, jízdy a občas případně i dělostřelectva, ale jen sporadicky je zmínka o technických jednotkách a o jejich podílu na výsledku operací. Pionýrské a pionýrské vojsko se postupem času stále výrazněji podílelo na vojenských operacích. Tito dělníci války zůstávají ve stínu hrdinských činů prvosledových jednotek, které by ale bez nich mnohdy nemohly být vůbec vykonány.

Dalším cílem je seznámit čtenáře s každodenností technických jednotek císařského vojska a pokusit se tak alespoň z malé části splátní dluh, který my Češi stále máme ke staletím naší historie, ve kterých byly české země součástí habsburské monarchie. Stačí v tomto ohledu připomenout trvalé zapomnění a tímýslon ignoraci, ke které je odsouzen, pomíneme-li lapku Jana Žižku, největší vojevůdce českého původu polní maršál Josef hrabě Radecký z Radče, který se ke svému českému původu vždy hlásil, český jazyk ovládal slovem i písmem a výrazně se podílel na zřízení pionýrského vojska. Vždyť kdo dnes ví, že Malostranské náměstí se jmenovalo Radeckého náměstí a Malostranská kavárna (dnes Starbucks Coffee) se nazývala Café Radeckzy. Na tomto náměstí bylo původně od listopadu 1858 umístěno monumentální sousoší Radeckého s jeho vojáky, které bylo v květnu 1919 potupně odstraněno, jeho kamenné části kdosi zasamtročeny a bronzové sochy uloženy v lapidáriu Národního muzea.

Snad tato kniha pomůže čtenáři si uvědomit, že do naší historie, ať už chceme nebo ne, patří stejně jako legionáři od Zborova také starý maršálek Radecký a všichni ti z našich předků, kteří, ať už pod jeho praporem nebo praporem jeho předchůdců či následovníků, bojovali nejen za svoji užší vlast české země, ale i za svoji širší vlast habsburskou monarchii, a k jakým důsledkům vedlo její rozbití.

Technická poznámka

Faktografickým základem této práce je dílo tehdejšího hejtmana pionýrského pluku Wilhelma Brünnera, pozdějšího velitele tohoto pluku a generálmajora „Geschichte des k. k. Pionnier-Regimentes in Verbindung mit einer Geschichte des Kriegs-Brückenwesens in Österreich“ (Dějiny císařsko-královského pi-

– 5 –

Armáda přesla včetně dělostřelectva a trénu ještě 15. září 1694, a pak byl most okamžitě rozebrán. 39 lodí spáleno, poněvadž se nevyplátla jejich nákladná doprava. Třicet lodí s příslušejícím krycím materiálem bylo naloženo a dopraveno do Heidelbergu.

Také toto mostění mohlo být považováno za důkaz toho, že císařské armády na řece Rýn ještě nebyly vybaveny vlastním materiálem válečných mostů, jak tomu již v tomto období bylo u Francouzů.

ORGANIZACE A TECHNIKA OD ZAČÁTKU 18. STOLETÍ AŽ DO SEMILETÉ VÁLKY

Organizace a technika. U ostatních odvětví vojenství se objevuje už v průběhu čtyř FM Eugena a prince Savojského pokrok, jen válečné mostovníctví zůstávalo téměř neměnné u těžkopádných forem minulosti a tradice a řemeslná zvyklost představovala ještě desetiletí základ jeho existence.

V technickém ohledu se především na nátlak FM Eugena prince Savojského přechodně objevuje v rakouském válečném mostovníctví tvůrčí činnost zavedením kožených pontonů.

Také v organizačním ohledu není patrný pokrok; bylo zapotřebí ještě téměř poloviny století, než byly zastaralé formy odstraněny a válečné mostovníctví dostalo přesné zarazení do struktury vojska.

Organizace začátkem 18. století. Úřad nejvyššího loďmistra vykazoval v roce 1701 následující loďní uschovatelské úřady:

Győr – služba vybavení proviantem a opevnovací služba, Komárno – pevnostní služba a loďní plavba na řekách Dunaji a Váhu, Ostřihom a později také Baja – důležité přivozy, Pest – důležité přivozy, Osijek – loďní most přes řeku Drávu, pevnostní služba a plavba na řece Drávě, Petrovaradin – loďní most, depotní místo pro transporty po řece Dunaji, Szeged – důležité loďní most. V průběhu roku 1701 byl do Aradu, přebudovaného na pevnost, umístěn loďní úřad, tvořící mezilehlé stanoviště pro loďní dopravu po řece Maros do Sedmihradska.

Materiál válečných mostů začátkem 18. století. V polním tažení roku 1702 na řece Rýn byla císařská armáda vybavena mobilním válečným mostním trésem s 65 mostními loděmi a 8 kotveními čluny na vozec. Lodě byly ploché s kolovými rovnoběžnými boky, asi 5,37 m dlouhé, 0,95 m široké a 0,78 m vysoké. Hmotnost těchto lodí byla asi 400 kg. Podle těchto rozměrů měly lodě absolutní nosnost asi 2184 kg a po odečtení 15,8 cm volné výšky boků nosnost přibližně 1680 kg.

Abyste tento závažný problém bylo předcházeno lepším dohledem a kontrolou, navrhl GM von Magdeburg jmenovat v pontonýrském praporu druhého stábního důstojníka, přeložit jej do Petrovaradina a předat mu vrchní dohled nad lodními úřady Osijek, Pančevo a Zemun a k nim příslušejícími stanovisti. Při vypuknutí války by byl využit jako velitel formovaného pion. praporu.

Na tento návrh vydal císař usnesení předat všechny přívozy v Uhrách komerční správě. Pod velením nejvyššího lodního úřadu, a proto obsazený jeho personálem, měly být do budoucna už jen mosty u Osijku a Kamenici poblíž Petrovaradina, a pak přívozy v Pančevu a Belehradě.

Prozatím bude k výpomoci vedoucím nejvyššího lodního úřadu ppk. Anton von Jahn jmenován hejtmán von Lattermann z 12. pěšího pluku FML. Khevenhüller mj. v pontonýrském praporu.

Zřízení pion. praporu v roce 1788. Prostřednictvím císařského vlastnoručního listu z 13. října 1787 Nr. 6043, zveřejněného výměrem HKR z 22. října 1787, byl vydán rozkaz zahájit zřízení stábních jednotek podřízených GQMS, a mezi nimi pion. praporu se šesti pion. kompaniemi, každé o 136 mužích.

Formování se dělo verbováními horníků, dřevářů atd., konškrípci, kterým bylo opatřeno ze Štýrska 80 a z Korutan 57 odvedenců a převedením vysloužilých a použitelných lidí pěších pluků. Horníci obdrželi závdavek 6 zl., konškrípovaní 3 zl. Shromáždění pro verbování byly určeny Ofen a Maribor.

Formování řídil GM Friedrich Josef sv. pán von Zechentner ze GQMS. Bylo nařízeno, aby polovina mužstva byla vybavena stříelnou zbraní a z druhé poloviny dostal každý muž dva kusy hradebnického nářadí.

GM sv. pán von Zechentner zaslal už 24. října 1787 s ohledem na výměr HKR z 22. října 1787 následující návrhy. Jako mj. a velitel pion. praporu byl navržen hejtmán Ulrich ze GQMS, jako adjutant šikovatel Schrauf z 24. pěšího pluku Preiss, dále žádal, aby měl stejné důstojníky pro verbování a formování, a to jako hejtmány npor. Marquetteho a npor. von Geyer ze GQMS, jako nadporučíky ppor. Kostialowskyho z 24. pěšího pluku Preiss a ppor. Christofa Kisslinga ze saperského sboru, jako podporučíky nadmostovního Josefa Kaufleitnera ze pontonýrského praporu, a saperského mistra (Sappeurmeister) Martina Beckera ze saperského sboru. U těchto návrhů bylo uvedeno, že tři osoby od pontonýrů a saperů byly vybrány proto, aby pionýři byli co nejrychleji poučeni o zhotovování hatí, o zemních pracích a pak o mostních mostními lávkami, kozočými a ostatními mosty.

GM sv. pán von Zechentner dále podotkl, že kdyby měl pion. prapor sestávat ze samých nově naverbovaných, tak by jeho výcvik vypadal velmi neutěšeně, a proto je nutné k němu přeložit pro každou pion. kompanii osm desátníků, 30 dobře vycvičených lidí a dva hudebníky od na Moravě, v Čechách a v Rakousku dislokovaných řadových pěších pluků a hranicár-

ských pěších pluků. Pro výběr těchto lidí je rozhodující především znalost němčiny.

V rozporu s dosavadními ustanoveními GM sv. pán von Zechentner navrhol vyzbrojit všechny stříelnými zbraněmi, aby však mužstvu v použití jeho zbraní nepřekážely, mělo být prikázáno hospodářským komisím uchytit krompáče a lopaty do pouzder, aby tak mužstvo toto nářadí mohlo zavést přes zácla.

Císař schválil GM sv. pánem von Zechentner navrhovaná povýšení, stejně jako ostatní návrhy vyjma vyzbrojení pionýrů puškami s tím, že při svých pracích v čele kolony musí být vždy kryti pěchotou, a dále nařídil, aby ještě později podal návrh ohledně dále obsazovaných hodností, a přitom dbal především na dobře sloužící poddůstojníky.

Tentokrát se opakovaly potíže při obstarávání kontingentu, připadajícího na horní města. 685 mužů celkového počtu mělo být obstaráno v hornických obvodech.

Na toto opatření HKR odpověděl horní úřad, že z Banské Štiavnice bylo předáno již 200 horníků ke stavbě pevnosti Josefov, a proto je tam velmi málo dělníků, zatímco Baia Mare a ostatní sedmihradské hornické obvody jsou znaveny dělníky epidemiemi a hladomorem.

Za takových poměrů muselo být od doplnění pion. praporu horníky většinou upuštěno.

Návrh počtu pion. praporu je uveden v následující tabulce.

Hodnost (Charge)	Stáb	Stábní kompanie	Řídná kompanie	Celkem
Major	1	-	-	1
Účetní	1	-	-	1
Adjutant	1	-	-	1
Praporní chirurg	1	-	-	1
Podchirurg	6	-	-	6
Ubytovatel	3	-	-	3
Hejtmán	-	-	1	5
Nadporučík	-	1	1	6
Podporučík	-	1	1	6
Šikovatel	-	1	1	6
Desátník	-	8	8	48
Hudebník	-	2	2	12
Tesar	-	15	15	90
Vojín	-	136	136	816
C e l k e m	13	164	165	1.002

Všichni důstojníci obdrželi místo důstojnických služeb přiděleny vojiny stábní pěchoty.

OBSAH

Úvodní slovo autora	5
Technická poznámka	5
Obsah řady	6
Význam zkratek	6
Vojenské hodnosti	7
Úvod	9
Od 16. století do začátku 18. století	19
Organizace a technika od začátku 18. století až do sedmileté války	35
Válka Tureckem 1716-1718	39
Válka s Tureckem 1737-1739	43
Válka o rakouské dědictví 1741-1748	47
Organizace a technika v období 1756-1792	57
Válečné operace	83
Válka s Tureckem 1788-1790	97

C. K. PIONÝRSKÉ VOJSKO

1. část - Od 16. století do roku 1790

Zdeněk Holub

Obálka Marek Příkrýl
s použitím ilustrace z knihy *Die österreichische Armee von 1700 bis 1867*,
Oscar Teuber, Rudolf von Ottenfeld, vydané ve Vídni v 1895.

Redakce Andrea Vernerová
Grafická úprava a technická redakce Marek Příkrýl
Sazba a litografie Marek Czech.

Vydalo nakladatelství Mare-Czech
Marek Příkrýl, Krivenická 426/42, Praha 8-Čirčice,
e-mail: nakladatelstvi@mare-czech.cz,
www.mare-czech.cz
jako svou 124. publikaci
Vydání 1., Praha 2018.

ISBN 978-80-88215-20-2
ISBN soubor 978-80-88215-19-6

Tisk a vazba powerprint s r. o.

Doporučená prodejní cena včetně DPH 222 Kč

Reprodukcí nebo kopírování části tohoto díla
v podobě mechanické, elektronické nebo jiné jakýmkoliv jiným prostředím i ylitím
bez předchozího souhlasu držitelů autorských práv odporuje zákonu, zejména v 17. článku
a 17. článku zákona č. 127/2000 Sb., o právu autorském a o právu souvisejícím s ním, a v 17. článku